

PREVERJANJE ZNANJA

(razumevanje prebranega besedila, potopis,
stavčni členi, podredno zložena poved, priredno zložena poved)

Prirejeno po i-Učbenik Slovenščina 9

<https://eucbeniki.sio.si/slo9>

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

SLOVENEK NA OBISKU PRI GORILAH V UGANDI

V Afriki, na kosilu pri sorodnikih. Na obisku pri goriljem tropu, globoko v pragozdu, kjer je njihov skriti svet.

»Albert, eden je za nami!« zavpijem. Ops, kaj pa zdaj? Umirim se, neverjetno hitro. Misli mi hitijo skozi vse filme, ki sem jih videl, knjige, ki sem jih prebral, skozi vse oddaje na Animal Channel, ki sem si jih ogledal. V istem trenutku se zavem: NE stoj na njihovi poti in NE glej jih v oči! Sedem na podrto drevo. Albert, stezosledec, ki nas je pripeljal do goril izjemno hitro, tu pa tam po vseh štirih, pleza proti meni. Stopi predme. Stojiva popolnoma nepremično, medtem ko se 150-kilogramska opica počasi spusti, pol metra mimo naju, po pomendrani stezici po bregu za svojim tropom. »Uf, to je bilo pa blizu,« z drhtečim glasom rečem Albertu.

Zapuščina Dian Fossey

Neprebojni narodni park Bwindi (Bwindi Impenetrable National Park) leži na goratem območju jugozahodne Ugande, ob meji z Demokratično republiko Kongo. Je eden najbolje ohranjenih ekosistemov v Afriki. Najbolj znan je po gorskih gorilah, približno 340 jih je tod, kar je več kot polovica njihove celotne svetovne populacije. Uprava parka je svoje delo nadaljevala na temeljih dognanj legendarne ameriške zoologinje Dian Fossey, ki so jo umorili leta 1985. Tudi pozneje so gorske gorile spremljali mračni dogodki. Kmalu po odprtju parka je vanj vdrla skupina gverilcev iz sosednje republike Kongo. Ugrabili so 14 tujih turistov in njihovega ugandskega vodnika. Kruto so pobili osem ujetnikov, zažgali vodnika, rešilo se je le šest turistov. Park Bwindi so takrat za dalj časa zaprli, turistični ogledi pa so za dolgo obdobje zamrli, saj so kongoški gverilci še danes zelo nevarni. Naše skupine sicer gverilci niso zmotili. Ogled okoliških vasi, kjer živijo pigmejci iz plemena Batva, in gorskih goril je bil prevelik izziv, da bi se pustili prestrašiti.

V gozdu

Na ogled goril sprejme park samo osem obiskovalcev na dan. Čeprav je treba zanj odšteti 500 dolarjev na osebo, se moraš prijaviti vsaj pol leta prej. Vodnik se ob prihodu skupine zjutraj najprej prepriča, da so vsi udeleženci ogleda popolnoma zdravi. Če je kdo prehlajen ali ima vročino, ne sme s skupino, kajti lahko bi okužil gorile. Človeške okužbe in divji lovci so največkrat vzrok za njihov pogin. Na pot lahko vzamemo samo vodo, nobene hrane. Na uvodnem sestanku izvemo, da se v parku giba osem goriljih skupin, ki imajo različno število članov ter enega ali dva samca. Ti dobijo ime po grbi srebrnih dlak, ki jih imajo odrasli samci na hrbtu. Silverback je vodja tropa in skrbi za varnost. Prav tako posreduje pri nesoglasjih in je oče večine mladičev v tropu. Torej ima poleg varovalne in zaščitne funkcije tudi prijetnejše opravke. Ko nas pregledajo in opremijo z vsemi podatki, ki jih potrebujemo, nas vkrajo v terensko vozilo. Naš vodnik, stezosledec Albert, je dobil sporočilo iz pragozda, kateri trop je dosegljiv oziroma na vrsti, da se sreča z daljnimi sorodniki iz civiliziranega sveta. Po dobri uri vožnje se srečamo s pravim deževnim pragozdom. Štiri ure hoje po poti, ki jo vodnika izsekata z mačetami, je dober trening in hkrati preizkus naše vzdržljivosti.

Bas, ki gre skozi telo

Albert nam zapove popolno tišino, nahrbtnike pustimo pri oboroženem rangerju. Počasi se premikamo po strmem terenu in sledimo namišljeni stezi. Kot da bi nekdo pred nami pohodil oziroma povaljal grmovje in podrast. Tišino nenadoma preseka rjojenje ... pravzaprav globok bas, ki preglasi vse šume gozda, zavibrira v naših želodcih in nam požene pulz srca skoraj v resonanco.

Neponovljiv občutek se splazi v vsako poro našega telesa. Nekaj, česar še nisem doživel. Silverback nas je opazil in opozoril družino, da prihaja obisk. Nato ga zagledamo: 250-kilogramska kosmata gmota mišic z impresivno srebrno grbo nam kaže hrbet in mirno sedi ob strmi pomendrani poti kakšnih 20 metrov pod nami. Zastane nam dih, srce divje razbija, zenice so kot kovanec za dva evra. Kakšna impresivna, divja lepota. Počasi se spuščamo po stezi proti njemu. Obrne se in nas, ob mirnem žvečenju listov z bližnjega grma, pogleda. Oči, kot smo jih videli v filmu o King Kongu, so resnične ... Pogled je čist, globok, nežen ... Tudi ko se mu približamo na približno sedem metrov, se ne pusti motiti. Mirno pozira, ko fotografiramo. Niže v globeli vidimo druge člane družine. To je zanje čas kosila. Brez besed fotografiramo, gorile se tu pa tam značilno oglašijo – zdi se, kot da komentirajo svoje obiskovalce. Mirno smukajo sveže zelenje. Pravijo, da odrasle živali na dan pojedjo približno 30 kilogramov rastlinja in sadja.

Vodniku signaliziram, da jih nočem več motiti in da se bom vrnil po stezi k našemu rangerju in nahrbtnikom. Na pol poti nazaj me preseneti Julius, mladi samec, glavni nastopač v družini. Na razdalji iztegnjene roke gre mimo mene, da zavoham smrad, ki ga spremlja, in me zajame oblak njegovih mušic. Časa za strah ni, občutke ob bližnjem srečanju pa lahko podoživim še danes. Divja eleganca gibanja, prvinskost trenutka, neskončna moč mišičastega telesa in globina črnih oči. Ta dan so nam dovolili obisk v svojem domu. A tudi mi smo se primerno obnašali. Spoštljivo, tiho smo pokukali v njihov vsakdan in odšli, kot se spodobi, po uri druženja z njimi. Nepozabno.

Damijan Ambrožič

Prerejeno po: <http://www.delo.si/druzba/trip/slovenec-na-obisku-pri-gorilah-v-ugandi.html>

Slovarček manj znanih besed:

ekosistem – ekološki sistem, **populacija** – večja skupina glede na določene skupne značilnosti, **zoolog** – strokovnjak za zoologijo/živalstvo, **gverilec** – kdor se udeležuje bojev v majhnih skupinah na zasedenem ozemlju proti okupatorju ali v državljanski vojni, **pigmejec** – pripadnik črne rase majhne rasti, ki živi zlasti v centralni Afriki, **mačeta** – enorezen dolg nož za rezanje, klestenje, **ranger** – čuvaj v narodnem parku, **resonanca** – odzvok, sonihanje, **impresiven** – prepričljiv, tak, ki naredi/pusti vtis

1. Kdo je sporočevalec in kdo naslovnik besedila?

/1

2. S katerim namenom je sporočevalec tvoril besedilo? Izberi pravilni odgovor.

- A Da bi bralce prepričal, da tudi sami obišejo gorile v Ugandi.
- B Da bi bralcem izrazil svoje občutke ob obisku goril v Ugandi.
- C Da bi bralcem predstavil svoj obisk pri gorilah v Ugandi.
- Č Da bi bralcem predstavil, kako živijo gorile v Ugandi.

/1

3. Del besedila je potopis. Katere njegove značilnosti najdeš v besedilu? Izberi pravilne trditve. (Namig: Pravilne so štiri trditve.)

- A Sporočevalec pripoveduje, kaj je doživel, ko je obiskal gorile v Ugandi.
- B Predstavi značilnosti države, krajev, ljudi in kulturo.
- C V uvodu pojasni, zakaj se je odločil za obisk Narodnega parka Bvindi.
- Č V jedrnem delu v pravilnem časovnem zaporedju predstavi svoja doživetja.
- D Zaključi s svojim mnenjem.
- E Besedilo so zaradi nazornosti in privlačnosti dodane fotografije.
- F Ker pripoveduje o svojem preteklem doživetju, uporablja 1. osebo ednine in preteklik.
- G Besedilo je subjektivno.

/2

4. Zakaj je sporočevalec v uvodnem delu napisal, da je bil »V Afriki, na kosilu pri sorodnikih«? Odgovori v povedi.

/2 (1 + 1)

5. Kateri navedeni trditvi, ki se nanašata na prvi odstavek, sta pravilni? Izberi ju.

- A Sporočevalec se je srečal z opico.
- B 150-kilogramske gorile se je ustrašil.
- C Umaknil se ji je s poti, a jo je pozorno opazoval.
- Č Sporočevalec je obiskal park v pragozdu v Kongu.

/1

6. Katera stroga pravila veljajo za obisk v parku Bvindi? Izberi pravilne odgovore. (Namig: Pravilni so trije odgovori.)

- A Dnevno lahko park obiše osem obiskovalcev.
- B Vstopnina po osebi znaša 500 dolarjev.
- C Čakalna doba je največ pol leta.
- Č Obiskovalci morajo biti popolnoma zdravi.
- D Obiskovalci v nahrbtniku sami nosijo hrano in vodo.

/2

7. Kaj pomenijo spodnje besede oz. besedne zveze? Njihov pomen pojasni tako, da v odlomku besedila Zapuščina Dian Fossey poiščeš besede, ki imajo podoben pomen.
dediščina predel nacionalni zelo znan

/2

8. Zakaj je največji gorilin sovražnik človek? Napiši dva vzroka.

/2

9. Katere dolžnosti ima vodja tropa? Navedi štiri dolžnosti.

/2

10. Katere trditve so pravilne? Obkroži jih. (Namig: Pravilne so tri trditve.)

- A Skupino obiskovalcev vodi ranger.
- B Da bi se srečali z gorilami, morajo tudi pešačiti.
- C Tropu se morajo približati v popolni tišini.
- Č Gorile so agresivno nastopile proti prišlekom.
- D Sporočevalca so gorile presunile.

/2

11. Premi govor pretvori v odvisnega. Napiši jezikovno pravilni povedi, v katerih boš uporabil odvisni govor.

- a) »Albert, eden je za nami!« zavpijem.
- b) Vodič me opomni: »Umakniva se mu s poti.«

/3 (2 + 1)

12. Vstavi vejice. (Namig: Manjka pet vejic.)

Domačini ki si z gorilami že od pamtiveka delijo skupne gozdove vedo da gorilji samci napadejo le navidezno in sicer z bobnanjem po prsih in kazanjem zob dokazujejo kdo je gospodar ozemlja.

/2

13. Podredno zloženo (glavni stavek in trije prilastkovi odvisniki) poved pretvori v enostavno. Napiši jezikovno pravilno enostavno poved.

Misli mi hitijo skozi vse filme, ki sem jih videl, knjige, ki sem jih prebral, skozi vse oddaje na Animal Channel, ki sem si jih ogledal.

/2 (1 + 1)

14. Podredno zložene povedi pretvori v enostavne.

- a) Ko nas pregledajo, nas vkrcajo v terensko vozilo.
- b) Seznanijo nas s podatki, ki jih potrebujemo.
- c) Vodnik se ob prihodu skupine najprej prepriča, da so vsi udeleženci ogleda zdravi.

/3

15. V povedi vstavi vejice in določi vrsto odvisnika ali priredja.

- a) Ker je bil ogled velik izziv se nismo pustili prestrašiti.
- b) Nismo se pustili prestrašiti torej je bil ogled velik izziv.
- c) Če je ogled velik izziv se ne pustiš prestrašiti.
- č) Ko je ogled velik izziv se ne pustiš prestrašiti.
- d) Kljub temu da je bil ogled izziv se nismo pustili prestrašiti.
- e) Ogled je bil velik izziv a prestrašiti se nismo pustili.

/3

16. Poudarjeni del povedi razširi v stavek, da bosta povedi dvostavčni. Zapiši tudi, katere vrste odvisnik je v vsaki dvostavčni povedi. Pazi na jezikovno pravilnost povedi.

- a) Ta dan so nam dovolili obisk v svojem domu.
- b) To je zanje čas kosila.
- c) Po odprtju parka je vanj vdrla skupina gverilcev iz sosednje republike Kongo.

/3

17. Katero logično razmerje je izraženo v povedih? Izbiraj med: nasprotje, hkratnost, posledično, sklepalno, stopnjevalno, dopustno, vzročno, pojasnjevalno, pogojno in namerno. Tri ponujene možnosti so odveč.

- a) Dian Fossey se ni borila le proti divjim lovcem, temveč tudi proti ruandski vladi.
- b) Znano primatologinjo je dal ubiti predsednikov svak, kajti nasprotovala je množičnemu turizmu.
- c) Da bi danes lahko obiskali gorile, moramo upoštevati stroga pravila.
- č) Čas obiska je točno določen, zato druženje traja le eno uro.
- d) Če si bolan, te k njim ne spustijo.
- e) Ker so gorile dovzetne za večino človekovih boleznih, bi že en virus lahko uničil celotno populacijo.
- f) Počasi se premikamo po strmem terenu in sledimo namišljeni stezi.

/3

18. Popravi napake v besedilu. (Namig: napačno je zapisanih 8 besed.)

Gorske gorile živijo le še v Afriških državah Ugandi, Ruandi in Kongotu. Z našim bližnim bratrancom gorilo imamo kar osemindvedeset odstotkov skupnega genečkega materijala.

/2

19. Odvisni govor pretvori v premega.

a) Spremeni stavek naj bo pred dobesednim navedkom.

Vodnik nam je rekel, da ob napadu gledamo v tla.

b) Spremeni stavek naj bo za dobesednim navedkom.

Obiskovalca sta zaslišala, naj stojita nepremično.

/2

20. Preberi poved in v njej določi stavčne člene tako, da manjkajoče podatke napišeš v razpredelnico.

Na pol poti nazaj me preseneti Julius.

Izpis stavčnega člana	Vprašalnica + povedek	Poimenovanje stavčnega čl.
Na pol poti nazaj		
	Koga/kaj preseneti?	
	Kaj naredi/se zgodi?	
		osebek

/3

21. Koliko predmetov je v spodnji povedi? Obkroži črko.

Ta dan so nam dovolili obisk v svojem domu.

A En. B Dva. C Trije.

/1

22. Katera pretvorba dvostavčne povedi v enostavčno je pravilna? Obkroži črko.

Čeprav je treba odšteti 500 dolarjev, se moraš prijaviti vsaj pol leta prej.

A Kljub temu da si odšteli 500 dolarjev, se moraš prijaviti vsaj pol leta prej.

B Kljub (odštetim) 500 dolarjem se moraš prijaviti vsaj pol leta prej.

C Treba je odšteti 500 dolarjev, prijaviti se moraš pa vsaj pol leta prej.

/1

Skupaj: _____/45